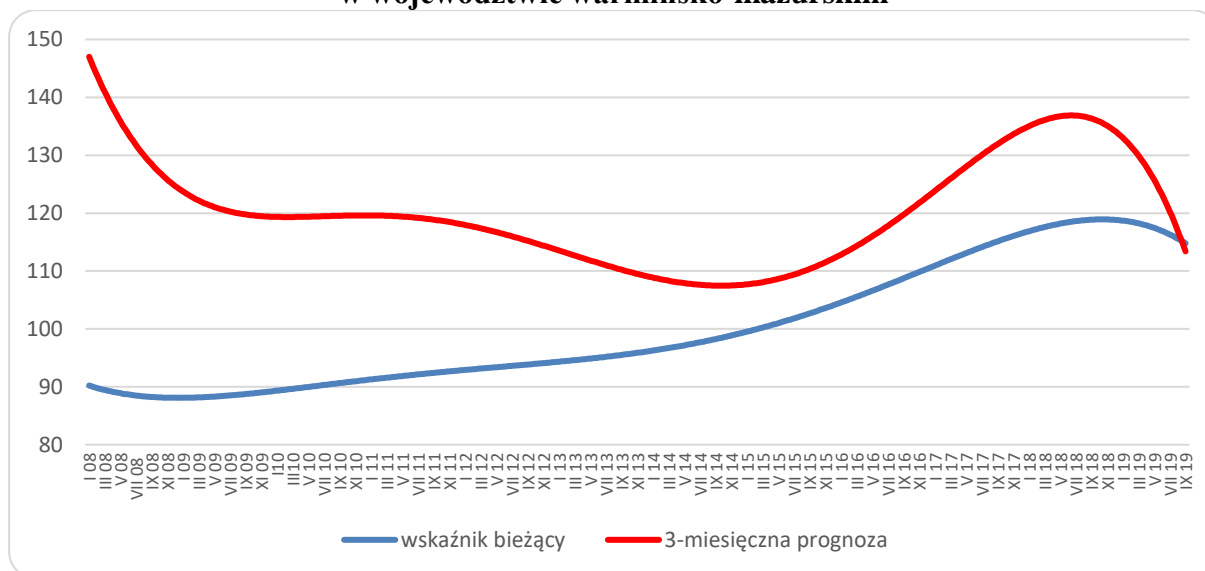

Analiza koniunktury w województwie warmińsko-mazurskim

(Stan na koniec września 2019 r. oraz prognoza na najbliższe 3 miesiące)

Wykres 1.

Regionalny barometr koniunktury gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
BIEŻĄCY	2018	104,3	112,7	125,0	127,8	127,8	122,3	125,9	122,5	124,1	122,3	117,0	127,2
	2019	103,7	101,2	115,5	114,9	117,7	114,5	121,3	114,6	124,0			
PROGNOZA	2018	134,5	113,9	188,0	175,5	137,9	127,3	138,3	121,1	132,2	131,2	125,5	120,5
	2019	127,6	124,9	129,7	152,9	120,9	122,0	122,1	119,3	120,6			

Źródło: badania własne.

Synteza wyników badania:

1. Wyhamowanie spadku koniunktury w przemyśle
2. Stabilizacja koniunktury w budownictwie
3. Sezonowa poprawa sytuacji na rynku pracy
4. Inflacja w granicach dopuszczalnych przez NBP
5. Spadek dynamiki obrotów w handlu detalicznym

Stan koniunktury gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim na koniec września 2019 r. był zbliżony do analogicznego okresu roku poprzedniego. Wartość bieżąca regionalnego barometru koniunktury we wrześniu 2019 r. wyniosła 124,0 pkt. Wartość 3-miesięcznej prognozy wyniosła 120,6 pkt. i była niższa o 11,6 pkt. w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku oraz wyższa o 1,3 pkt. od wartości wskaźnika z poprzedniego miesiąca.

Pozytywnie na wartość barometru koniunktury we wrześniu 2019 r., wpływały wyniki wskaźników cząstkowych w zakresie: liczby bezrobotnych, produkcji przemysłowej, produkcji

budowlano-montażowej oraz liczby ofert pracy niesubsydiowanej. Negatywnie na wartość barometru oddziaływały natomiast dane na temat sprzedaży detalicznej oraz dynamiki płac na Warmii i Mazurach.

Na poziom wskaźnika 3-miesięcznej prognozy we wrześniu 2019 r. pozytywnie wpływały wszystkie jego składowe, tzn. sytuacja na rynku bankowym, zmiana liczby pozwoleń budowlanych oraz dynamika wskaźnika IFO, obrazującego sytuację gospodarczą w Niemczech. Należy jednak zaznaczyć, że powyższe zmiany – chociaż dodatnie – miały charakter symboliczny.

Najważniejsze zjawiska, określające stan koniunktury gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego na koniec września 2019 r. kształtowały się następująco:

- Stopa bezrobocia rejestrowanego we wrześniu 2019 r. wyniosła 8,6% i była o 1,3 pkt. proc. niższa niż przed rokiem. W kraju ogółem stopa bezrobocia wyniosła 5,1% i obniżyła się w analogicznym okresie o 0,6 pkt. procentowego.
- Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw na koniec września 2019 r. ukształtowało się na poziomie 148,3 tys. osób, tj. o 1,9% wyższym niż przed rokiem; w kraju było ono wyższe o 2,6% niż przed rokiem.
- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wyniosło we wrześniu 2019 r. 4152 zł i było realnie o 6,3% wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku; w kraju wyniosło 5084 zł i było wyższe niż przed rokiem o 6,6% w ujęciu realnym.
- Wartość produkcji sprzedanej przemysłu we wrześniu 2019 r. była realnie (w cenach stałych) o 8,9% wyższa niż w analogicznym okresie poprzedniego roku, natomiast o 8,6% wyższa w porównaniu z poprzednim miesiącem; w kraju – wzrosła w skali roku o 5,6%, zaś w relacji do poprzedniego miesiąca wzrosła o 10,7%.
- Produkcja budowlano-montażowa we wrześniu 2019 r. wzrosła w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku o 2,1%, a w stosunku do poprzedniego miesiąca wzrosła o 44,1%; w kraju była o 7,6% wyższa niż przed rokiem, wobec wzrostu o 12,7% w relacji do poprzedniego miesiąca.
- Wydajność pracy w przemyśle, mierzona produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego, we wrześniu 2019 r. wyniosła (w cenach bieżących) 282 tys. zł i była (w cenach stałych) o 5,3% wyższa niż przed rokiem, przy wzroście przeciętnego zatrudnienia o 1,9% i przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto o 6,3%.
- Starostwa powiatowe we wrześniu 2019 r. wydały pozwolenia na budowę 554 mieszkań, tj. o 121 (17,9%) mniej niż analogicznym okresie ub. roku;
- Wartość sprzedaży detalicznej we wrześniu 2019 r. była wyższa o 2,5% w relacji do analogicznego miesiąca poprzedniego roku. W odniesieniu do poprzedniego miesiąca nastąpił spadek o 5,9%. W kraju ogółem sprzedaż detaliczna była wyższa niż przed rokiem o 4,3%, natomiast w porównaniu do poprzedniego miesiąca sprzedaż detaliczna w kraju uległa obniżeniu o 4,1%.

I. Sytuacja gospodarcza w Polsce

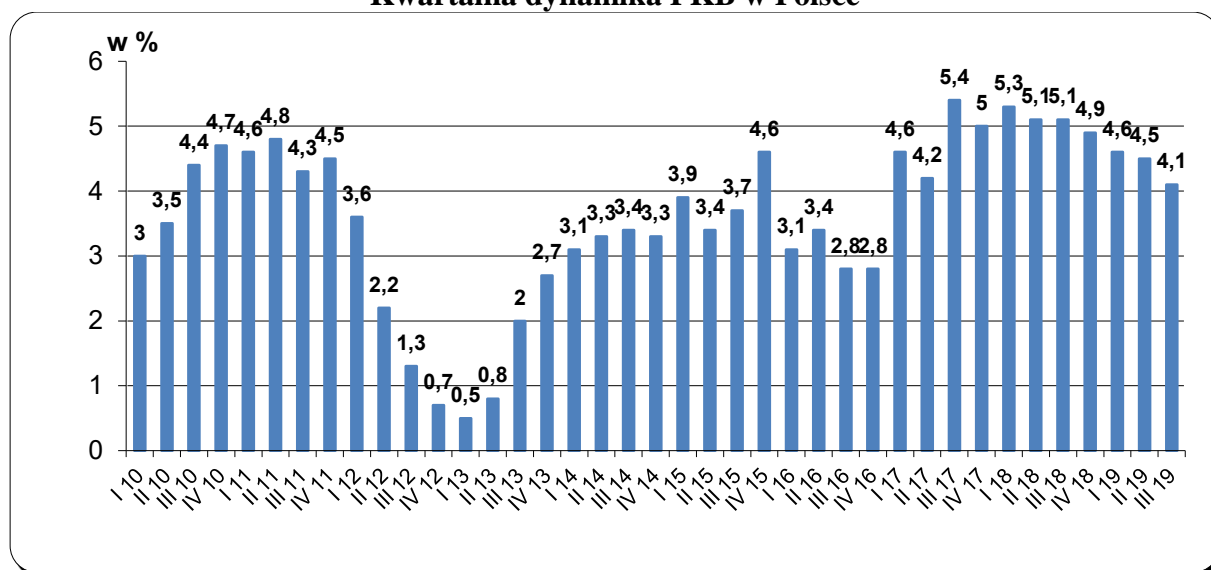
Według prognoz, na koniec III kwartału 2019 roku **tempo wzrostu produktu krajowego brutto** w odniesieniu do analogicznego kwartału poprzedniego roku wyniosło

4,1%. Prognozowane tempo wzrostu gospodarczego za cały 2019 r. będzie wynosiło 4,1%. W odniesieniu do pierwszego kwartału br. wzrost PKB uległ zwiększeniu o 0,4%. Wbrew dotychczasowym obawom, aktualna koniunktura gospodarcza Polski nie wykazuje istotnego związku z sytuacją spowolnienia w krajach strefy euro. Stąd też należy się spodziewać wysokiego, bo ponad 4% wzrostu PKB w całym 2019 roku.

Wprawdzie dynamika PKB w III kwartale 2019 r. jest niższa w porównaniu do tempa z III kwartału 2018 roku (5,1%), jednak jest ciągle relatywnie wysoka na tle pozostałych krajów UE, w tym zwłaszcza państw tzw. „starej piątnastki”.

Wykres 2.

Kwartalna dynamika PKB w Polsce

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, prognozy własne.

Głównym czynnikiem wzrostu gospodarczego w III kwartale 2019 r. był popyt krajowy, którego wzrost był niższy od notowanego w III kwartale 2018 r. Wpłynął na to słabszy wzrost konsumpcji gospodarstw domowych. Drugim czynnikiem stanowiącym o rozmiarach popytu krajowego były zmiany akumulacji brutto, które po wielomiesięcznych zastojach, istotnie wzrosły we wrześniu br. (+4,6%) i tym samym zrównoważyły niższy od poprzedniego okresu wzrost konsumpcji. W III kwartale br. zanotowano pozytywny wpływ eksportu netto na wzrost gospodarczy. Wpłynął na to wyższy od prognozowanego wzrost eksportu (+9,8), który pomimo wzrostu importu (+5,1), pozwolił na odnotowanie dodatniego salda handlu towarowego.

Tempo wzrostu cen dóbr i usług konsumpcyjnych w III kwartale 2019 r. wyniosło 2,8%, wobec 2,4% w II kwartale br. Obserwując trend zmian cen, można stwierdzić, że największy wpływ na ich wzrost miały zmiany cen żywności (+6,3%), farmaceutyków (+3,9%), wydatków na kulturę i rekreację (+2,6) oraz wydatków związanych z edukacją (+4,4%). Spadek cen dotyczył transportu (-1,7%) oraz odzieży (-1,2%).

II. Metodyka budowy barometru koniunktury dla Warmii i Mazur

Do skonstruowania syntetycznego indeksu koniunktury gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim wykorzystano zagregowane dane dotyczące następujących makrowielkości gospodarczych:

- Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy
- Liczba wyrejestrowanych bezrobotnych, którzy podjęli pracę
- Liczba ofert pracy niesubsydiowanej złożonych w urzędach pracy
- Dynamika przeciętnego wynagrodzenia sektorze przedsiębiorstw
- Dynamika produkcji budowlano-montażowej
- Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu
- Dynamika sprzedaży detalicznej
- Liczba udzielonych pozwoleń na budowę
- Wartość wskaźnika IFO dla gospodarki niemieckiej
- Wskaźnik koniunktury w sektorze bankowym Pengab

Wszystkie zmienne zostały uwzględnione w miesięcznych interwałach. W celu zniwelowania efektu kumulacji przyrostów wartości wszystkich zmiennych przeliczono na różnice między sąsiadującymi okresami, wykorzystując przy tym formułę przyrostu symetrycznego Shishkina. Operacja ta ma na celu zachowanie symetryczności dodatnich i ujemnych zmian wartości danej zmiennej¹.

Kolejnym krokiem w konstruowaniu syntetycznego wskaźnika koniunktury jest eliminacja składnika o charakterze sezonowym z danych empirycznych szeregów czasowych. Najpopularniejszą metodą służącą dekompozycji szeregów czasowych jest procedura ARIMA. Metoda ta wykorzystuje koncepcję średniej ruchomej dla oszacowania wartości składnika sezonowego². Z uwagi na fakt, iż niektóre wartości zmiennych były dostępne już po desezonalizacji, wspomnianą procedurę przeprowadzono jedynie w odniesieniu do części zmiennych.

Celem kolejnej procedury jest podział uwzględnionych w analizie koniunktury gospodarczej zmiennych na trzy kategorie: zmienne wyprzedzające, równoczesne i opóźnione. Ma to istotne znaczenie w określaniu charakteru oddziaływania zmiennej składowej na bieżący stan koniunktury, wyrażony za pomocą syntetycznego wskaźnika. Punktem odniesienia dla ww. kategorii jest tzw. szereg referencyjny, którym najczęściej jest zmienna obrazująca zmiany zatrudnienia bądź wielkości produkcji. W niniejszej analizie jako szereg referencyjny przyjęto wartość produkcji sprzedanej przemysłu.

W efekcie przeprowadzonej analizy korelacji oraz badania metodą głównych składowych dokonano wyselekcjonowania zmiennych wg kryterium podziału na wyprzedzające i równoczesne w stosunku do fluktuacji koniunkturalnych³.

Podstawą do konstrukcji wskaźnika równoczesnego są: liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy, dynamika przeciętnego wynagrodzenia sektorze

---

¹ Herbst. M. 2003, *Koniunktura gospodarcza metropolii*, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”; Moore G. 1969, *Generating leading indicators from lagging indicators*, Western Economic Journal 6.

² Procedura ARIMA została przeprowadzona przy wykorzystaniu programu STATISTICA 10.pl.

³ W analizie koniunktury gospodarczej Polski zrezygnowano z tworzenia syntetycznego wskaźnika opóźnionego

przedsiębiorstw, dynamika produkcji budowlano-montażowej, dynamika produkcji sprzedanej przemysłu, dynamika sprzedaży detalicznej.

Do zmiennych o właściwościach wyprzedzających stan koniunktury gospodarczej zaliczono: liczbę wyrejestrowanych bezrobotnych, którzy podjęli pracę, liczbę ofert pracy niesubsydiowanej złożonych w urzędach pracy, liczbę wydanych pozwoleń na budowę, wskaźnik IFO określający stan klimatu gospodarczego w strefie euro oraz wskaźnik klimatu w sektorze bankowym Pengab.

Następnym etapem w trakcie tworzenia syntetycznego wskaźnika koniunktury jest standaryzacja zmiennych składowych. Celem tej operacji jest ograniczenie wpływu wskaźników o dużej zmienności na ostateczne wartości wskaźnika syntetycznego⁴.

Ostatnim krokiem przy budowaniu wskaźnika koniunktury gospodarczej jest agregacja zmiennych składowych do postaci indeksu złożonego. Dokonuje się jej najczęściej poprzez sumowanie zestandaryzowanych przyrostów poszczególnych zmiennych lub przez obliczenie średniej wartości tych przyrostów.

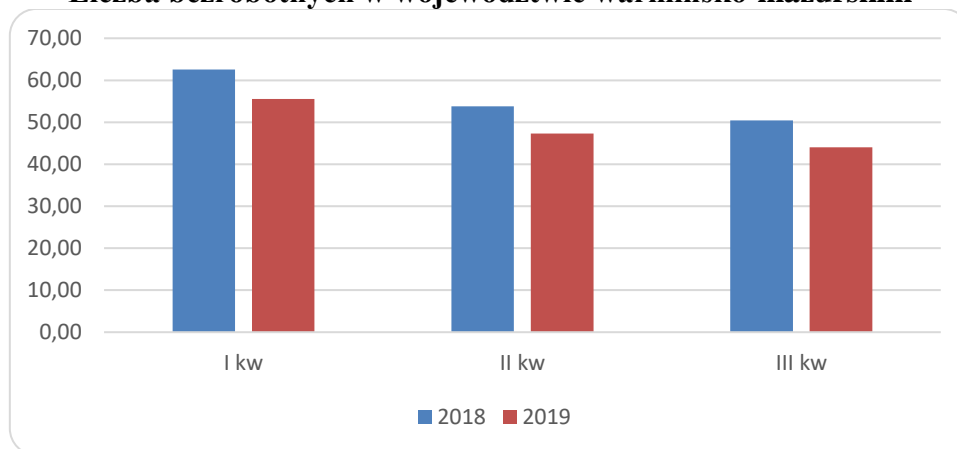
Oddzielną kwestią pozostającą do rozstrzygnięcia na końcowym etapie obliczania wskaźnika koniunktury jest określenie kryterium doboru wag przypisanych poszczególnym elementom składowym. Przy obliczaniu syntetycznego wskaźnika koniunktury przyjęto jako kryterium udziału poszczególnych zmiennych w kształtowaniu ostatecznej jego wartości siłę korelacji z szeregiem odniesienia.

III. Analiza składowych barometru koniunktury gospodarczej dla województwa warmińsko-mazurskiego

Według danych US w Olsztynie na koniec III kwartału 2019 r. liczba bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim zmniejszyła się o 13,8%, tj. o 6,9 tys. osób. W relacji do II kwartału 2019 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 9,9 tys. osób, tj. o 7%. Wpłynęło to również pozytywnie na stopę bezrobocia w regionie, która osiągnęła poziom 8,6% – wartość najniższą od początku badania koniunktury w regionie.

Wykres 3.

Liczba bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim

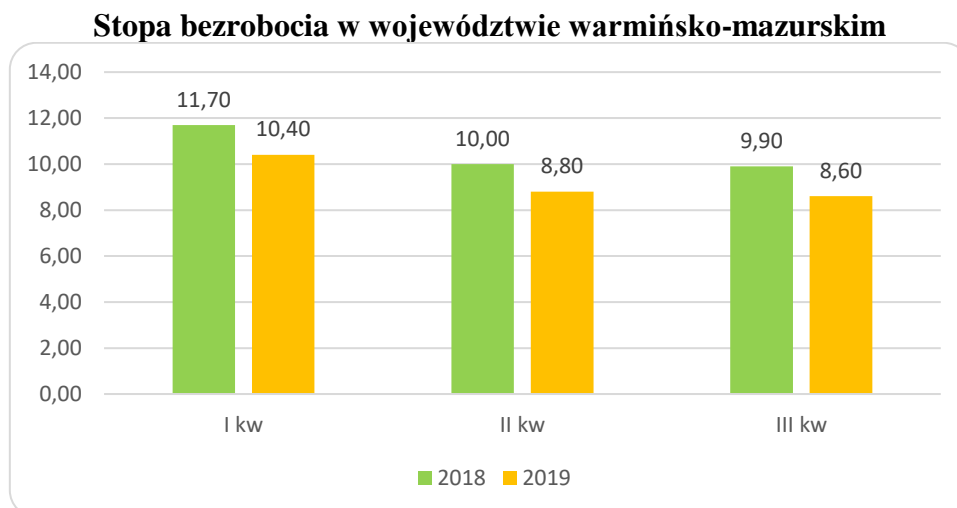
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

⁴ Szerzej na ten temat: Malina A. 2004, *Wielowymiarowa analiza przestrzennego zróżnicowania struktury gospodarki Polski według województw*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie.

Według danych US w Olsztynie w okresie styczeń-wrzesień 2019 r. w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego liczba bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim uległa obniżeniu o ok. 60 tys. osób, tj. o 11,8%. Ogółem przez 5 kolejnych kwartałów liczba bezrobotnych na Warmii i Mazurach oscyluje na poziomie 50-55 tys. osób, co jest najlepszym wynikiem od początku badania koniunktury gospodarczej w tym regionie.

W okresie styczeń-wrzesień 2019 roku, stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim systematycznie spadała i na koniec września 2019 r. wyniosła 8,6%. Była to wartość o 1,3 pkt proc. niższa od analogicznego okresu roku poprzedniego. W województwie warmińsko-mazurskim na 100 osób aktywnych zawodowo przypada 8 osób bezrobotnych, podczas gdy w kraju średnio 5 osób. W porównaniu do II kwartału 2019 r., wskaźnik stopy bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim obniżył się o 0,3 pkt. proc., podczas gdy w kraju miał miejsce spadek o 0,2 pkt. proc. Mimo bardzo dobrej sytuacji na regionalnym rynku pracy, zwłaszcza w porównaniu do poprzednich lat, Warmia i Mazury nadal są regionem, gdzie natężenie bezrobocia pozostaje najwyższe w Polsce. Można sformułować wniosek, że region z uwagi na swoją specyfikę rynku pracy, praktycznie wyczerpał już możliwości znacznego spadku stopy bezrobocia.

Wykres 4.

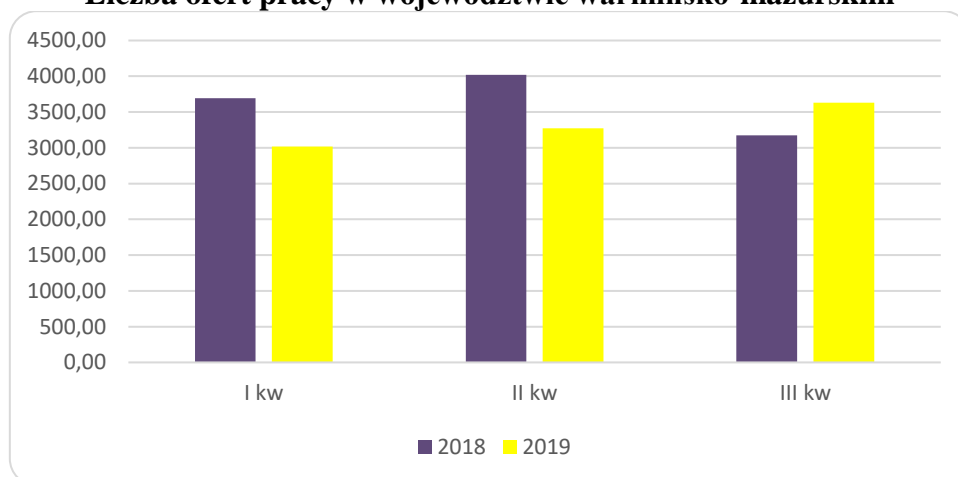

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Ważnym elementem, określającym zdolność firm do tworzenia nowych miejsc pracy, jest liczba ofert pracy, w tym zwłaszcza ofert pracy niesubsydiowanej. Stanowi ona o poziomie konkurencyjności regionalnych przedsiębiorstw w gospodarce rynkowej. **W okresie styczeń-wrzesień 2019 r. w regionie Warmii i Mazur liczba ofert pracy niesubsydiowanej stanowiła 68,7% wszystkich ofert**, podczas gdy w analogicznym okresie ubiegłego roku udział ten wynosił 67,4%. W liczbach bezwzględnych nastąpił jednak spadek ofert pracy niesubsydiowanej (o 2900). Należy jednak stwierdzić, że zarówno liczba ofert niesubsydiowanych, jak i ich udział w łącznej liczbie ofert pracy należały do najwyższych w ostatnich latach. Świadczy to o ciągle dobrej sytuacji na regionalnym rynku pracy. Taka sytuacja na rynku pracy stanowi rezultat z jednej strony dobrej koniunktury w kraju i regionie, a także tradycyjnie korzystnego oddziaływania zjawisk sezonowych na rynek pracy w III kwartale br. (rolnictwo, turystyka, budownictwo).

Wykres 5.

Liczba ofert pracy w województwie warmińsko-mazurskim

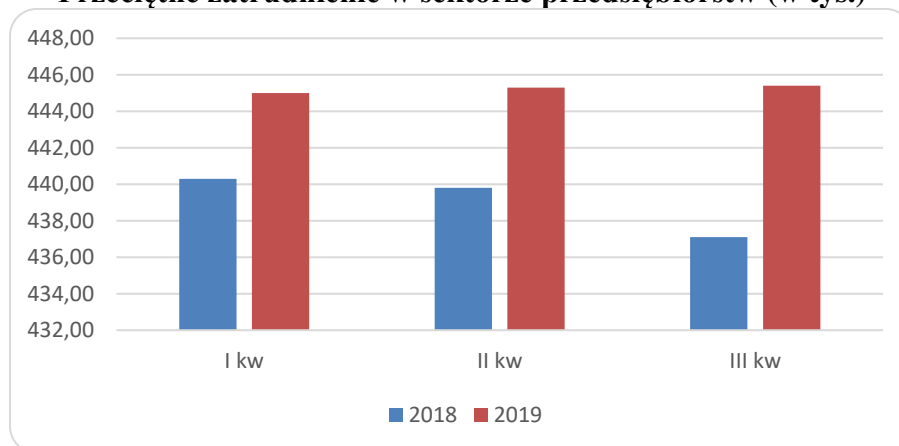

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

W perspektywie najbliższych 3 miesięcy można oczekiwać niewielkiego wzrostu poziomu bezrobocia, wskutek działania czynników o charakterze sezonowym. Niższej niż przed rokiem stopie bezrobocia towarzyszy również wyższy poziom zatrudnienia w przedsiębiorstwach. Może to świadczyć o wciąż dobrej kondycji przedsiębiorców, pomimo pogarszającej się koniunktury w przemyśle i zagrożenia spadku zatrudnienia w kolejnych kwartałach w tym sektorze.

Wykres 6.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw (w tys.)

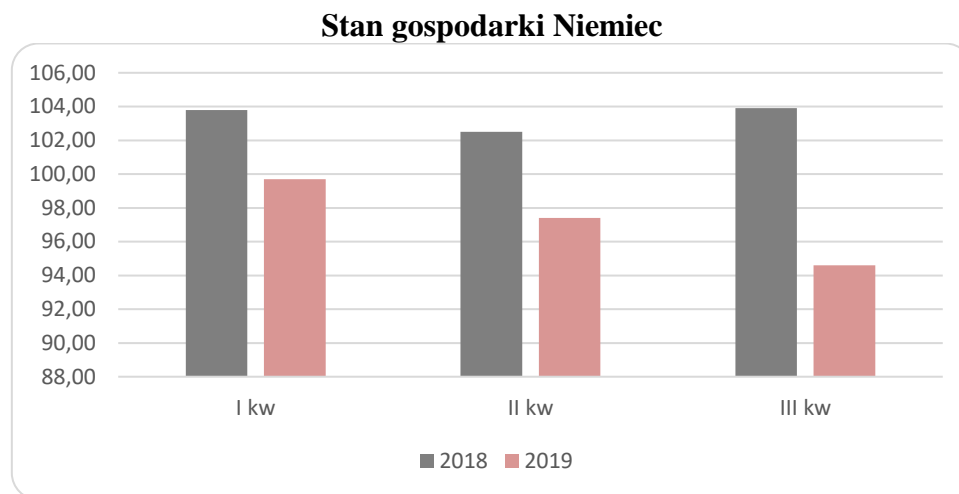

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

Wpływ na gospodarkę Warmii i Mazur ma również sytuacja gospodarcza za granicą. Okres od stycznia do września 2018 r. cechował się systematycznym spadkiem koniunktury gospodarczej wśród przedsiębiorstw kluczowej dla państw strefy euro – gospodarcze niemieckiej. Wartość wskaźnika IFO obrazującego klimat dla biznesu w Niemczech na koniec września 2019 r. spadła do poziomu 94,6 pkt. i była niższa od wskaźnika z analogicznego okresu poprzedniego roku o 9,3 pkt. Znaczące pogorszenie sytuacji gospodarczej w Niemczech spowodowało obniżenie przez międzynarodowe instytucje finansowe prognoz wzrostu PKB Niemiec do zaledwie 0,5% w 2019 r. Gospodarka niemiecka,

silnie proeksportowa, znacznie bardziej odczuwa skutki zawirowań związanych z brexitem oraz efekty wojny handlowej pomiędzy USA a Chinami. Innym zagrożeniem dla tej gospodarki jest perspektywa wojny handlowej UE z USA. Obrazu sytuacji dopełnia – już drugi kwartał z rzędu – ujemna dynamika produkcji przemysłowej Niemiec. Jest to o tyle istotne dla polskiej gospodarki, że polskie przedsiębiorstwa są niejednokrotnie poddostawcami i kooperantami niemieckich firm. Może to oznaczać pojawienie się z pewnym opóźnieniem podobnych następstw w Polsce.

Wykres 7.

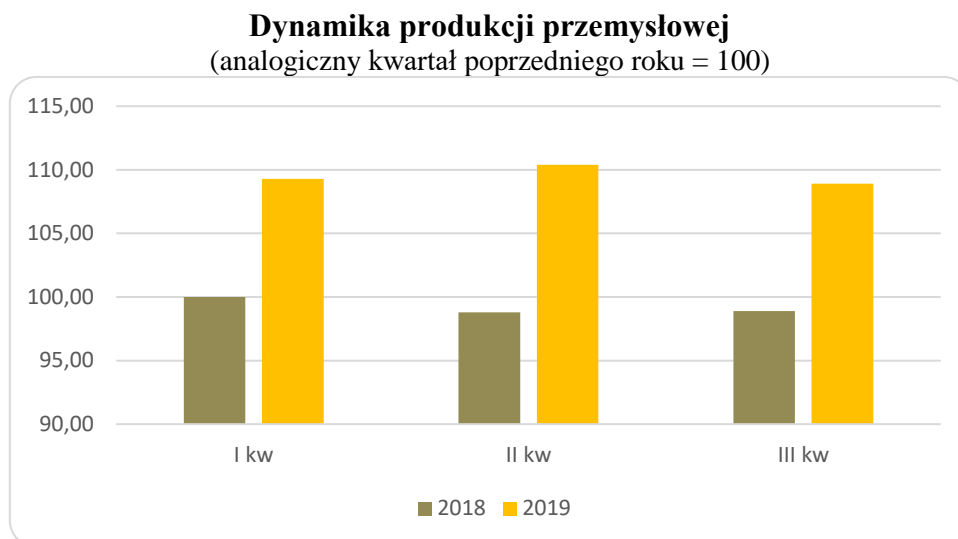
Źródło: <https://www.ifo.de/node/48084>.

Produkcja sprzedana przemysłu województwa warmińsko-mazurskiego w cenach stałych była na koniec września 2019 r. o 8,9% wyższa niż przed rokiem i o 1,5% niższa w porównaniu z poziomem produkcji z końca II kwartału br. W tym samym okresie produkcja przemysłowa w Polsce wzrosła w ujęciu rocznym o 5,6%, natomiast uległa obniżeniu o 8,3% w relacji do II kwartału br. Powyższe zestawienie tendencji zmian wskazuje na zróżnicowanie specyfiki przemysłu regionu Warmii i Mazur, w porównaniu do zmienności produkcji przemysłowej kraju ogółem. W przypadku dynamiki dla Polski ogółem jest już widoczne powolne, lecz systematyczne zmniejszanie się dynamiki produkcji sprzedanej przemysłu. Potwierdzają to również odczyty wskaźników PMI dla przemysłu, które w ostatnich 6 miesiącach znajdują się poniżej 50 pkt., co oznacza spowolnienie w branży przemysłowej. Jak wskazują przedsiębiorcy, przyczyną takiego stanu rzeczy są z jednej strony dynamicznie rosnące koszty pracy, wynikające z bariery podażowej na tym rynku, zaś z drugiej znaczące wyhamowanie nowych zamówień ze strony odbiorców. Dodatkowym czynnikiem oddziałującym negatywnie na rentowność produkcji jest wzrost cen surowców, jak np. w przemyśle drzewnym. W najbliższej perspektywie czynnikiem, który może wpłynąć negatywnie na wyniki przedsiębiorstw są rosnące koszty energii elektrycznej.

Wielkość produkcji budowlano-montażowej, obejmująca roboty o charakterze inwestycyjnym i remontowym, zrealizowana na terenie województwa warmińsko-mazurskiego przez przedsiębiorstwa budowlane o liczbie pracujących powyżej 9 osób, była na koniec III kwartału 2019 r. o 2,1% wyższa niż przed rokiem i o 10% wyższa w porównaniu ze stanem na koniec II kwartału br.

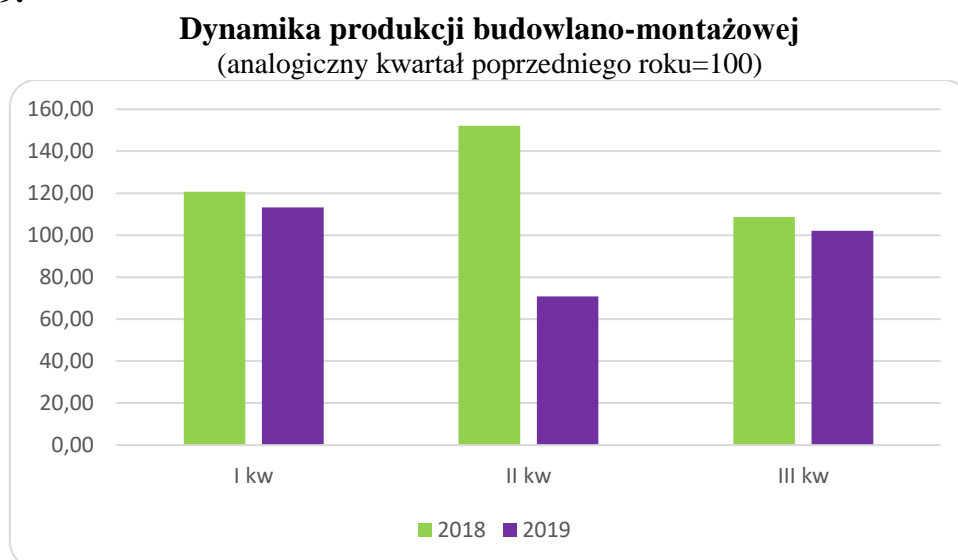
Wykres 8.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

W okresie styczeń-wrzesień 2019 r. wartość produkcji budowlano-montażowej była niższa o 13% od analogicznego okresu ubiegłego roku. W sektorze budownictwa już II kwartał z rzędu obserwujemy znaczący spadek dynamiki wartości produkcji. Jest to tym bardziej niepokojące, że II i III kwartał roku zazwyczaj sprzyja wzrostowi produkcji w budownictwie, zarówno indywidualnym, jak i infrastrukturalnym. Na podstawie wyników notowanych przez przedsiębiorstwa branży budowlanej widać również, jak duże znaczenie w wynikach branży budowlanej mają projekty infrastrukturalne, realizowane przy współfinansowaniu ze środków UE. Budownictwo stanowi ważną część realizowanego na Warmii i Mazurach produktu regionalnego brutto, stąd zmiany aktywności w tym sektorze w znacznym stopniu przekładają się na ogólny stan gospodarki regionu.

Wykres 9.

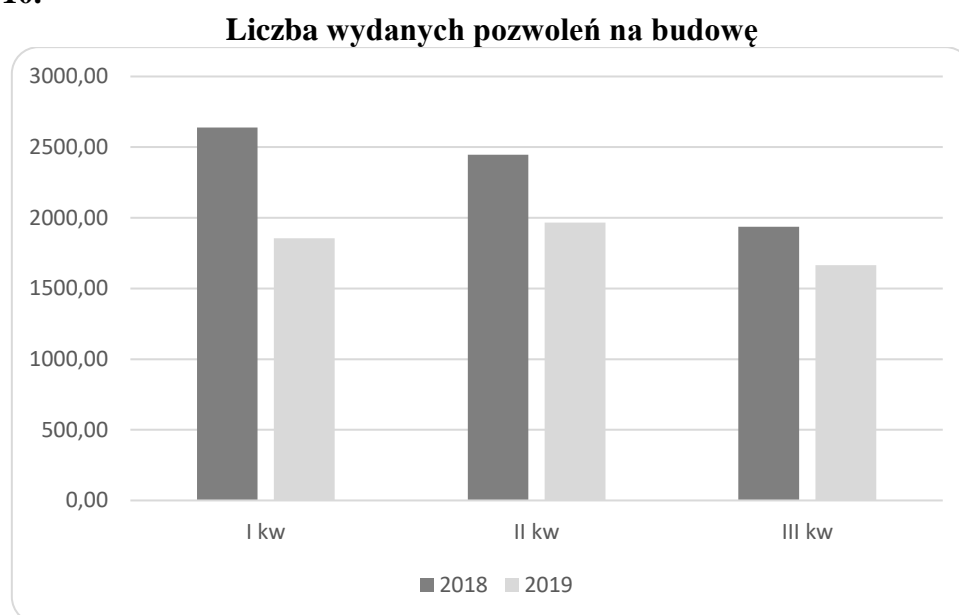
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

We wrześniu 2019 r. starostwa powiatowe wydały 554 pozwoleń na budowę, tj. o 18% mniej, w porównaniu do danych z września 2018 r. Ogółem w okresie styczeń-wrzesień 2019 roku wydano 5486 pozwoleń na budowę, tj. o 22% mniej w porównaniu do analogicznego

okresu roku 2018. W perspektywie kilku miesięcy może to wskazywać na pogorszenie koniunktury w budownictwie.

W skali całego kraju dynamika produkcji sektora budowlanego kształtowała się na koniec III kwartału odpowiednio: wzrost o 7,6% w porównaniu do analogicznego okresu poprzedniego roku oraz spadek dynamiki o 1,8 pkt. procentowego w stosunku do poprzedniego kwartału. Są to wartości wskazujące na kontynuację niższego tempa wzrostu tego sektora. Wyniki w budownictwie są pochodną dwóch składowych. Pierwszą z nich jest budownictwo infrastrukturalne – bardzo ważna część rynku budowlanego w Polsce i w regionie, z uwagi na znaczną absorpcję środków strukturalnych z funduszy UE. Drugą częścią rynku budowlanego jest tzw. budownictwo mieszkaniowe, w tym indywidualne. Jako przyczynę pogorszenia wyników sektora budowlanego, przedsiębiorcy z branży wskazują niedobór pracowników, który pociąga za sobą rosnące oczekiwania płacowe oraz pojawiające się coraz częściej zatory płatnicze. Również wzrost restrykcji dotyczących udzielania kredytów ze strony sektora bankowego nie będzie sprzyjać ekspansji w budownictwie.

Wykres 10.

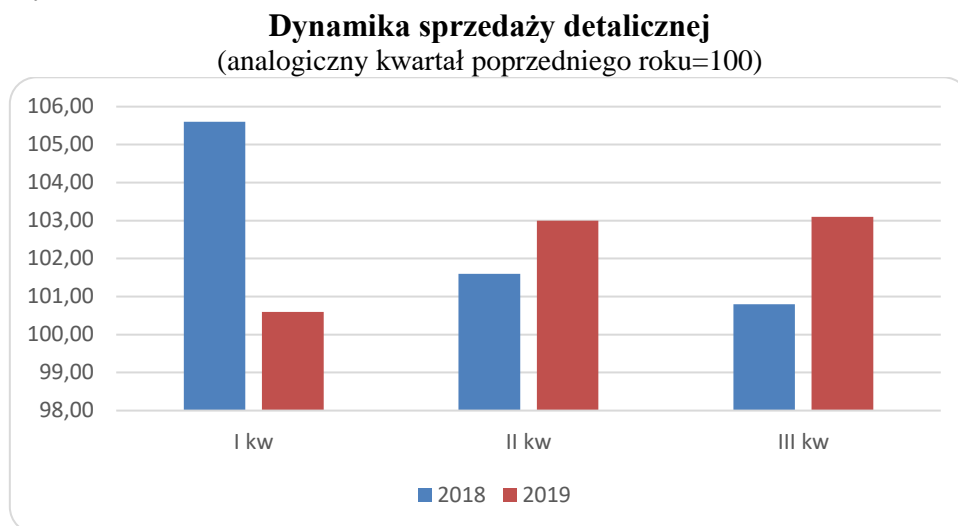

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Sprzedaż detaliczna w III kwartale 2019 r. w województwie warmińsko-mazurskim uległa zwiększeniu (o 3,1%) względem analogicznego okresu poprzedniego roku. Poziom dynamiki był zbliżony do wyniku z II kwartału. W analogicznym okresie w skali całego kraju sprzedaż detaliczna wzrosła w III kwartale o 4,8% w ujęciu rocznym, zaś w przypadku zmiany względem II kwartału, nastąpił spadek o 0,6%. Ogółem w okresie styczeń-wrzesień 2019 r. wartość sprzedaży detalicznej wzrosła o 2,3% względem tego samego okresu poprzedniego roku. Wprawdzie dynamika sprzedaży detalicznej jest znacząco niższa od wyników sprzed roku, to jednak ten składnik PKB ciągle oddziałuje pozytywnie na gospodarkę. Można przypuszczać, że słabnąca dynamika sprzedaży detalicznej to z jednej strony rezultat jej wysokiego poziomu w poprzednim roku, a z drugiej – wzrostu cen żywności, która ciągle stanowi pokaźną część wydatków przeciętnego gospodarstwa domowego.

Jeżeli chodzi o perspektywy zmian sprzedaży detalicznej w województwie, to należy przypuszczać, że będzie ona związana ze zmianami poziomu bezrobocia oraz dynamiki płac realnych, która wynika z kolei z poziomu inflacji. Pozytywnie na wynik tego składnika PKB oddziałuje zbiór transferów państwa w postaci trzynastej emerytury oraz rozszerzenia uprawnień w ramach programu „500+”.

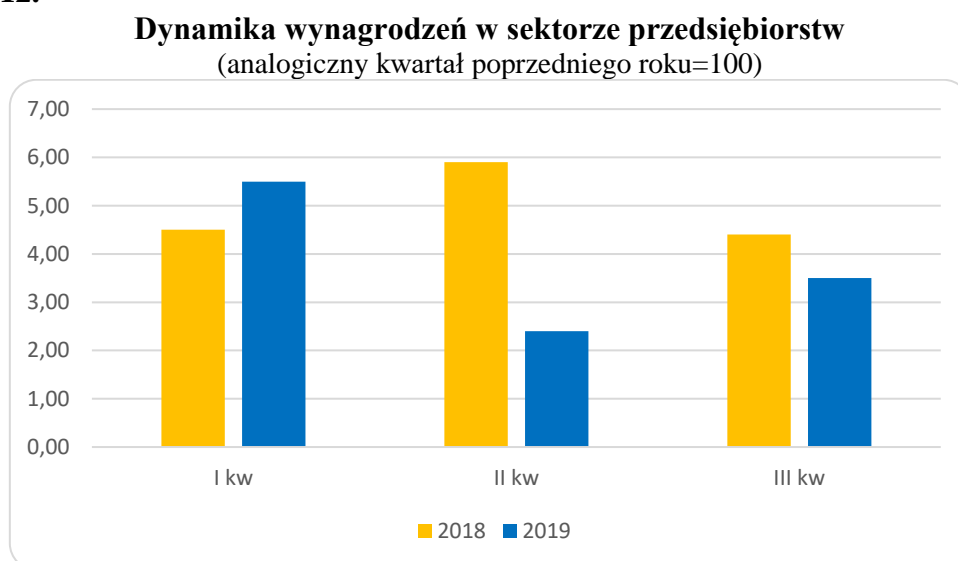
Wykres 11.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Wartość przeciętnej płacy w sektorze przedsiębiorstw w województwie warmińsko-mazurskim wzrosła realnie na koniec III kwartału 2019 r. o 3,5%, licząc rok do roku. W stosunku do poprzedniego kwartału poziom płac wzrósł o 0,9%. Dynamika płac w sektorze przedsiębiorstw w skali całego kraju wyniosła 4,1% w ujęciu rocznym, zaś w relacji do poprzedniego kwartału, poziom płac zwiększył się o 1%.

Wykres 12.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Ogólnie rzecz biorąc dynamika płac w przedsiębiorstwach jest na względnie wysokim poziomie, co z makroekonomicznego punktu widzenia stwarza pewne ryzyko. Jak podkreślano powyżej, w sytuacji niskiego bezrobocia oraz rosnących trudności z zatrudnieniem odpowiednio wykwalifikowanych pracowników, ma miejsce coraz większa presja na wzrost wynagrodzeń. To z kolei pociąga za sobą wzrost kosztów produkcji przedsiębiorstw i przerzucanie ich wzrostu na konsumentów, poprzez wzrost cen dóbr finalnych. W warunkach rosnącej inflacji, wzrost płac w ujęciu nominalnym nie zwiększa istotnie siły nabywczej dochodów z pracy. Jednak pracownicy ulegają iluzji pieniężnej i zwiększają wydatki. W efekcie rośnie zadłużenie gospodarstw domowych, co w ostatnim okresie zaczęło przybierać na sile w kraju. Dotyczy to zwłaszcza pożyczek zaciąganych w instytucjach parabankowych. Jest to także spowodowane podniesieniem wymogów w zakresie udzielanych kredytów bankowych. Wzrost bieżącego zadłużenia jest jednym z czynników ograniczających poziom konsumpcji w przyszłości, a więc może stanowić zapowiedź osłabienia dynamiki popytu, a tym samym pogorszenia stanu koniunktury gospodarczej.

Opracował:

dr hab. Rafał Warząła, prof. UWM w Olsztynie
Kierownik Katedry Teorii Ekonomii
Wydział Nauk Ekonomicznych
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
e-mail: rafal.warzala@uwm.edu.pl